

		Medisinsk serviceklinikk		Prosedyre	
Blodprøvetaking - venepunksjon, Medbio SSHF				Side 1 av 5	
Dokumentplassering: II.MSK.FEL.LAB FEL.MBIO FEL.-16		Godkjent dato: 29.04.2024	Gyldig til: 29.04.2026	Dato endret: 29.04.2024	Revisjon: 9.00

Medisinsk serviceklinikk/Fellesdokumenter MSK/Laboratoriene fellesdokumenter/Medisinsk biokjemi fellesdokumenter/2 Pasienter og brukere
 DISTRIBUSJONSliste: EK, Kopi bioing.utd. ved UiA. SSK: Vaktperm på Akuttlab Medbio og i Vaktperm B.17 ved ImTra.
 ENDRINGER FRA FORRIGE VERSJON: oppdatert hele prosedyren. Leses som ny. Endret Ek ansvarlig, Flyttet fra LV felles til MedBio felles i kapittelstrukturen.

HENSIKT

Prosedyren skal bidra til at:

Pasientene ivaretas på en profesjonell og respektfull måte.

Pasientene påføres minst mulig ubehag i forbindelse med prøvetakingen.

Prøvetaking utføres på en måte som ivaretar blodprøvenes kvalitet og integritet.

Smittevern praktiseres etter gjeldende retningslinjer, som ivaretar både pasientens og prøvetakers sikkerhet.

OMFANG Gjelder for alle ved Laboratorievirksomheten som er sertifisert for venepunksjon.

AKKREDITERT? Ja, blodprøvetaking med venepunksjon er en akkreditert prosess oppført i TEST 281 og omtales i 15189:2022 under punkt 7.2.4

UTFØRELSE

Før prøvetaking	
Forberedelse	Kontroller at nødvendig utstyr for rekvirerte analyser er tilgjengelig. Vær oppmerksom på om noen av de rekvirerte analyser er avhengig av å bli tatt på spesielle tidspunkt, med spesielle prøvetakingsrør eller på en spesiell fremgangsmåte. Bruk analyseinformasjonen i Unilab
Smittevern	Før hver prøvetaking vaskes hendene med såpe og vann, eller desinfiseres med egnet hånddesinfeksjonsmiddel. Ved bruk av hansker skal disse tas på ved pasienten. Rutiner rundt blodprøvetaking av smitteisolerte pasienter, Medbio.SSHF. Prøvetakingstralle/sykkel bør stå på korridor i avdelingen og kun nødvendig utstyr tas med inn til pasientene. Alle pasienter bør ha personlig stasebånd. Personlige stasebånd til inneliggende pasienter ved SSHF. Benyttes det stasebånd fra laboratoriet så legges denne til vask etter bruk.
Valg av vene/ekstremitet	Lytt til pasientenes/pårørendes ønske om valg av stikksted og ta opplysningene på alvor. Pasienten/pårørende kan ha nyttige erfaringer fra tidligere prøvetaking. Prøvetaking i arm på en av venene i midten eller på utsiden av albuebøyen skal være førstevalg i de fleste prøvetakingssituasjoner. Slik unngår man i størst mulig grad arterier og større nerver. Albuebøyen på begge armer bør undersøkes før andre innstikksteder velges. Prøvetaking på håndbak eller fot kan være gode alternativer, dersom førstevalg ikke er mulig. Unngå prøvetaking i lam ekstremitet da dette ofte kan være utfordrende. Unngå prøvetaking i ekstremitet med ødemer eller tydelig infeksjon.

DokumentID:D30785

Utarbeidet av: Preanalytisk faggruppe SSHF	Fagansvarlig: Preanalytisk faggruppe SSHF	Godkjent av: Per Kristian Andersen	Verifisert av: 11.04.2024 - Kvalitetskoordinator Ingunn Gåsvær, 26.04.2024 - Anita Welde Gøthesen, 26.04.2024 - Kvalitetskoordinator Inger Anne Tveit

		Blodprøvetaking - venepunksjon, Medbio SSHF			Side: 2
					Av: 5
Dokumentplassering: II.MSK.FEL.LAB FEL.MBIO FEL.-16	Utarbeidet av: Preanalytisk faggruppe SSHF	Fagansvarlig: Preanalytisk faggruppe SSHF	Godkjent dato: 29.04.2024	Godkjent av: Per Kristian Andersen	Revisjon: 9.00

Medisinsk serviceklinikk/Fellesdokumenter MSK/Laboratoriene fellesdokumenter/Medisinsk biokjemi fellesdokumenter/2 Pasienter og brukere

	Dialysepasienter kan ha en arteriovenøs fistel (AV-fistel) på armen. Denne armen skal ikke brukes til blodprøvetaking fordi det kan føre til komplikasjoner med fistelen. Hos pasienter som er brystkreftopererte kan det tas prøver av arm på operert side. Hvis arm er tydelig ødematøs eller pasienten ikke ønsker å bruke denne armen bør det likevel unngås
Valg av kanyle	Grønn kanyle (21G/0,8 mm) er førstevalg ved prøvetaking av voksne. Sort kanyle (22G/0,7 mm) kan vurderes ved prøver fra barn eller pasienter med tynne vener. Venepunksjonssett, (butterfly), grønn (21G/0,8 mm) og blå (23G/0,64 mm) er alternativ til «vanlig» kanyle. De kan brukes for eksempel til blodkultur og prøvetaking fra barn/tynne vener. Vær oppmerksom på at det første prøverøret fylles med mindre blod når butterfly benyttes på grunn av luft i slangen. Hvis nødvendig, bruk et annet passende rør først for å fylle slangen med blod.
Prøvetaking	
Utstyr	Prøvetakingsrør Prøveetiketter Klorheksidinsprit/alkoholbaserte desinfeksjonsmidler Tupfer Tape Stasebånd Kanyleholder Kanyle Pussbekken/kuurv
Tapperekkefølge Tapperekkefølge basert på anbefalinger fra Clinical and Laboratory Standards Institute, CLSI	1. Blodkulturer 2. Citratrør 3. Serumrør uten og med gel 4. Heparinrør uten og med gel 5. EDTA-rør uten og med gel 6. Senkningsrør 7. Andre rør
Venepunksjon	1. Utfør håndhygiene, hils på pasienten, presenter deg og fortell at du skal ta blodprøver 2. Pasienten samtykker når vedkommende frivillig aksepterer prøvetakingen. Det betyr samtidig at vi skal respektere at pasienten motsetter seg prøvetaking. 3. Identifiser pasienten ved å spørre om fullt navn og 11-sifret fødselsnummer i henhold til Identifikasjon av pasienter ved blodprøvetaking ved Sørlandet sykehus HF 4. Sett medbrakt utstyr på et engangspapir dersom prøvene tas på pasientens rom 5. Lokaliser egnet ekstremitet for prøvetaking 6. Fest stasebåndet 10-20 cm over valgt innstikksted og stram stasebåndet. Unngå å stase lengre enn ett minutt før prøvetaking 7. Lokaliser egnet innstikksted og løsne stasebåndet

SØRLANDET SYKEHUS	Blodprøvetaking - venepunksjon, Medbio SSHF				Side: 3 Av: 5
	Dokumentplassering: II.MSK.FEL.LAB FEL.MBIO FEL.-16	Utarbeidet av: Preanalytisk faggruppe SSHF	Fagansvarlig: Preanalytisk faggruppe SSHF	Godkjent dato: 29.04.2024	Godkjent av: Per Kristian Andersen

Medisinsk serviceklinikk/Fellesdokumenter MSK/Laboratoriene fellesdokumenter/Medisinsk biokjemi fellesdokumenter/2 Pasienter og brukere

	8. Desinfiser innstikksted ved å vaske en gang med tupfer vætet i klorheksidinsprit eller tilsvarende. La innstikkstedet lufttørke. For blodkultur, se prosedyre: Prøvetaking - blodkultur - Medisinsk mikrobiologi, SSHF 9. Monter kanyler og kanyleholder 10. Stram opp stasebåndet igjen. Før kanylen inn i venen, og ha et sikkert grep om kanyleholderen med støtte til pasientens arm. Innstikket gjøres med en vinkel på 10-30° mellom kanyler og arm. Innstikket gjøres parallelt med venen. Slipet på kanylespissen bør vende opp. 11. Koble til første prøverør, når blodet strømmer inn i røret slippes stasebåndet opp med en rolig bevegelse. La røret fylle seg til anbefalt fyllingsgrad og bytt til neste rør 12. Bland alle prøverør umiddelbart etter at de er fylt. Dette gjøres ved å vende dem opp og ned minimum 5 ganger 13. Når alle prøverør er fylt og blandet, avsluttes venepunksjonen ved at en tupfer holdes forsiktig over innstikkstedet mens kanylen trekkes ut. Kanylen sikres med sikkerhetsmekanismen og hele enheten kastes i egnet risikoavfall. Når kanylen er fjernet komprimeres innstikkstedet, og tupfer tapes fast 14. Alle prøverør skal merkes med prøveetiketter <u>ved</u> pasienten 15. Signatur for prøvetaking påføres rekvisisjon samt etiketter for EDTA-rør i henhold til prosedyre: Identifikasjon av pasienter ved blodprøvetaking ved Sørlandet sykehus HF. 16. Merkede prøverør plasseres vertikalt i egnet stativ og håndhygiene utføres
Diverse	
Problemer ved prøvetakingen	• Oppstår det problemer ved prøvetakingen, f.eks at man ikke treffer venen eller får for dårlig kvalitet på prøvematerialet, skal det vurderes å overlate prøvetakingen til en annen. Normalt bør man ikke forsøke å stikke mer enn to ganger før prøvetakingen overlates til en kollega. • Blødning utenfor venen som kan gi hematom. Hvis dette oppdages i løpet av prøvetakingen bør venepunksjonen avsluttes. Gjør i så fall pasienten oppmerksom på dette og sørg for at innstikkstedet komprimeres tilstrekkelig • Ved venepunksjon kan kanylen utilsiktet komme bort i en nerve eller sene slik at pasienten kjenner sterkere smerte enn forventet. Opplevs dette, avsluttes prøvetakingen. I slike tilfeller bør pasienten bes om å si ifra til behandlende lege/sykepleier dersom smertene vedvarer. • Avvik ved blodprøvetakingen skal dokumenteres i Unilab av prøvetaker og formidles til rekvirent. Legg inn passende kommentar i Unilab. I tilfeller der man aksepterer en blodprøve som ikke har fulgt denne prosedyre for venepunksjon skal dette dokumenteres som kommentar til rekvisisjon i Unilab. Det skal framkomme hvilken potensiell risiko det er for feil behandling av pasienten ved at prøven aksepteres.
Prøvetaking fra kateter	• Prøvetaking fra ulike kateter er rekvirentens ansvar og avdelingens egne prosedyrer må følges. Ved prøvetaking fra kateter er det stor fare for fortykning og det kan være behov for å ta «kasteblood». • Perifert venekateter (PVK): Blodprøvetaking fra PVK skal som hovedregel ikke utføres da feilkilder øker betraktelig. PVK er designet for å sette inn væsker og ikke ta ut blod fra. (Unntak kan være ved en kritisk situasjon hvor prøvetaking

SØRLANDET SYKEHUS		Blodprøvetaking - venepunksjon, Medbio SSHF			Side: 4 Av: 5
Dokumentplassering: II.MSK.FEL.LAB FEL.MBIO FEL.-16	Utarbeidet av: Preanalytisk faggruppe SSHF	Fagansvarlig: Preanalytisk faggruppe SSHF	Godkjent dato: 29.04.2024	Godkjent av: Per Kristian Andersen	Revisjon: 9.00

Medisinsk serviceklinikk/Fellesdokumenter MSK/Laboratoriene fellesdokumenter/Medisinsk biokjemi fellesdokumenter/2 Pasienter og brukere

	ikke er mulig og det legges inn en ny PVK som ikke har vært skylt. Slike unntak må alltid bemerkes i Unilab).
Prøvetaking ved pågående infusjon	Blodprøver skal <u>ikke</u> tas i ekstremitet der intravenøs infusjon pågår eller nettopp er avsluttet. Ta prøver i annen ekstremitet. Eventuelle avvik fra dette dokumenteres i Unilab. <u>Vanlig infusjon (blanke væsker)</u> Hvis eneste alternativ er å ta prøve i ekstremitet der infusjon pågår, må infusjonen stoppes i minst 10 minutter før prøvetaking. Lege eller sykepleier må avgjøre om infusjon kan stoppes og eventuelt stoppe den. <u>Infusjon av lipidemulsjon (Kabiven, Smofkabiven, TPN, intralipid, hvit væske)</u> Ved intravenøs infusjon av lipidemulsjon er det optimale at infusjonen har vært stoppet i minst 4 timer før blodprøvetaking, uansett hvor prøven tas. Dersom dette ikke lar seg gjøre, må infusjonen stoppes i minimum 15 minutter. Det må i disse tilfellene registreres i Unilab hvor lang tid det har gått siden infusjonen ble stoppet. <u>Transfusjon av blodprodukter</u> • Ved transfusjon av erytrocyttkonsentrat bør det som hovedregel gå minst 10 minutter før prøve til hemoglobinmåling tas. • Prøve til kontroll av effekt av trombocyttransfusjon kan tas straks transfusjonen er avsluttet. Ved mistanke om refraktæritet (manglende effekt) pga. alloantistoff bør prøven tas innen en time Transfusjon av blodprodukter i SSHF - praktiske prosedyrer.
Smertelindring	Barn kan tilbys bedøvelse i form av Lidocainspray. Pasientene kan også selv kjøpe bedøvelsesplaster på apotek.
Pasient ønsker å ta venøs blodprøve selv	Ønsker en pasient å ta prøven av seg selv, og prøvetaker vurderer dette som den beste måten å få prøven på, må pasienten informeres om at ansvaret ligger hos pasienten. Arteriell prøvetaking tillates ikke uten involvering av lege. Prøvetaker bistår pasient med ev. rørbytte slik at prøve kvalitet opprettholdes og at pasient kun er ansvarlig for selve innstikket. Prøvetaker dokumenterer dette i Unilab ved å legge inn standardkommentar BEGET «Blodprøvetakingen er utført av pasienten selv etter eget ønske».

Kryssreferanser:

[I.2.7-15](#)

[I.3.4.3-5](#)

[I.6.2.6.2.1.1-3](#)

[I.6.2.6.2.1.2-1](#)

[I.6.2.6.2.1.7-1](#)

[I.6.2.6.2.2-3](#)

[I.6.2.6.2.2-4](#)

[I.6.2.6.2.2-5](#)

[I.6.2.6.2.2-6](#)

[I.6.2.6.2.2-22](#)

[II.MSK.FEL.LAB](#)

[FEL.MBIO FEL.-18](#)

[Identifikasjon av pasienter ved blodprøvetaking ved Sørlandet sykehus HF](#)

[Transfusjon av blodprodukter i SSHF - praktiske prosedyrer](#)

[Basale smittevernrutiner plakat](#)

[Håndhygiene](#)

[Desinfeksjon av hud og slimhinner](#)

[Kontaktmitte - plakat](#)

[Kontaktmitte med munnbind - plakat](#)

[Dråpesmitte - plakat](#)

[Luftmitte - plakat](#)

[På - og avkledding av smittevernutstyr ved isolering](#)

[Rutiner rundt blodprøvetaking av smitteisolerte pasienter, Medbio.SSHF](#)

SØRLANDET SYKEHUS	Blodprøvetaking - venepunksjon, Medbio SSHF				Side: 5 Av: 5
Dokumentplassering: II.MSK.FEL.LAB FEL.MBIO FEL.-16	Utarbeidet av: Preanalytisk faggruppe SSHF	Fagansvarlig: Preanalytisk faggruppe SSHF	Godkjent dato: 29.04.2024	Godkjent av: Per Kristian Andersen	Revisjon: 9.00

Medisinsk serviceklinikk/Fellesdokumenter MSK/Laboratoriene fellesdokumenter/Medisinsk biokjemi fellesdokumenter/2 Pasienter og brukere

[II.MSK.FEL.LAB](#)

[Prøvetaking - blodkultur - Medisinsk mikrobiologi, SSHF](#)

[FEL.MMIK FEL.1-1](#)

[II.MSK.ISE.HUS.5-6](#)

[Personlige stasebånd til inneliggende pasienter ved SSHF](#)

Eksterne referanser:

Laboratoriehåndboka: [Laboratoriehåndbok Sørlandet sykehus \(labfag.no\)](#)

Håndbok i transfusjonsmedisin: <https://helsedirektoratet.no/Lists/Publikasjoner/Attachments/215/Handbok-i-transfusjonsmedisin-IS-1669.pdf>

Brukerhåndbok i medisinsk biokjemi: www.metodebok.no